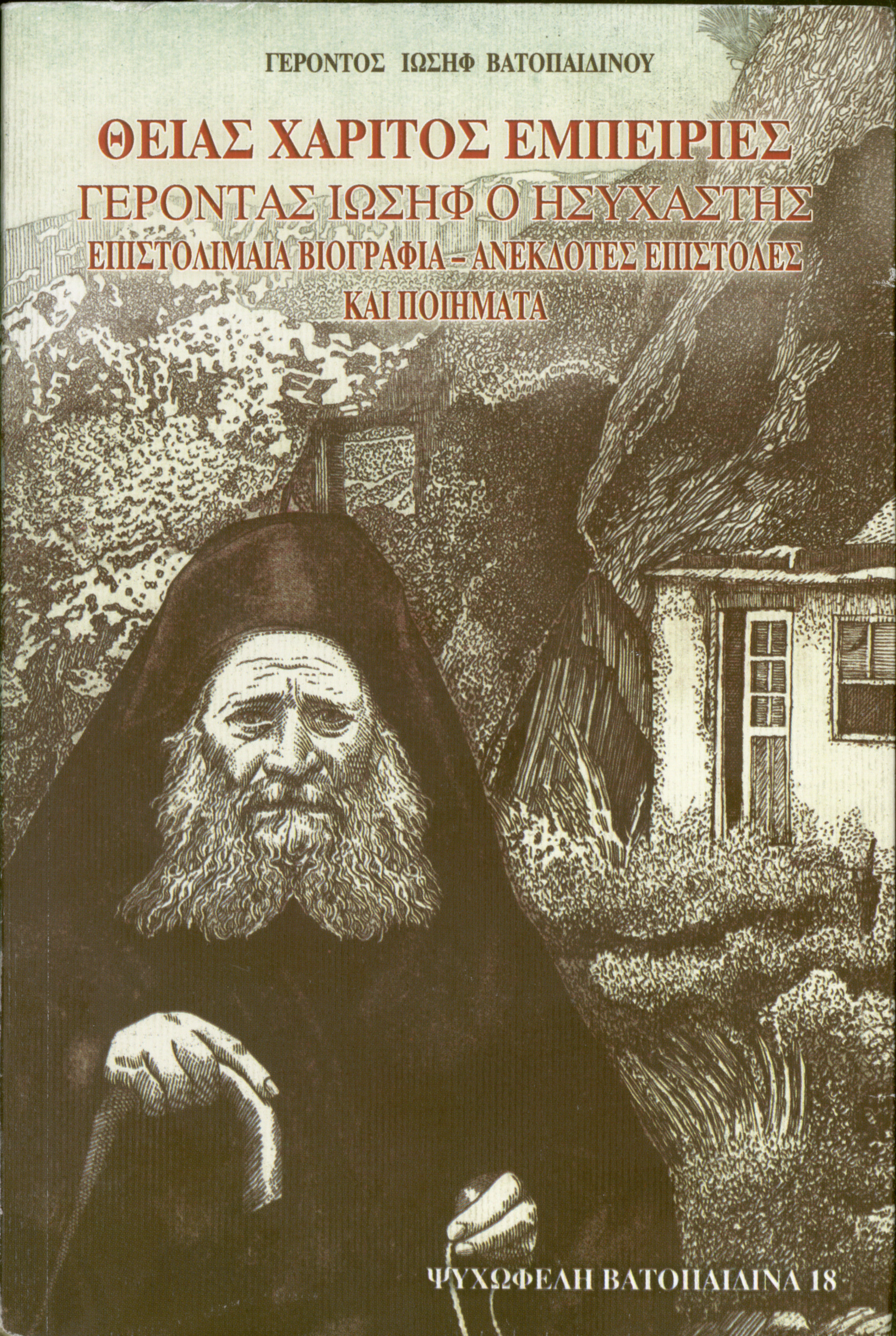

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΙΩΣΗΦ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΥ

ΘΕΙΑΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ
ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΙΩΣΗΦ Ο ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΚΑΙ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΑ 18

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο άγιορειτικός μοναχισμός μέσα στον σύγχρονο ύλόφρονα κόσμο προβάλλει ως όδοδείκτης προς τον Ούρανό και λειτουργεί ως προφυλακή τής Έκκλησίας. Μέ τήν άσκηση τής προσευχής και τής έσωστρεφείας καλλιεργεί τήν έσωτερική πνευματική ζωή άπέναντι στον άκρατο άκτιβισμό πού χαρακτηρίζει τήν έποχή μας. Μέ τήν υιοθέτηση τής θεμελιώδους άρετής τής άκτημοσύνης εισηγείται τήν όλιγάρκεια αντί του ύπερκαταναλωτισμοϋ. Ζει τήν παρθενία και τήν άγνότητα μέσα στην άφάνεια τής ταπεινώσεως σε μία έποχή, πού ό ήδονισμός και ό έγωκεντρισμός έχουν επικρατήσει ως οί κοινωνικά αποδεκτοί τρόποι ζωής. Συνδέει τό δόγμα μέ τό ήθος, τήν γνώση μέ τήν άγάπη και έτσι ύπερβαίνει τον άμφίκριμνο του ήθικισμοϋ και τής νοησιαρχίας. Παρουσιάζει εμπειρικά, μέ τό βίωμα αυτών πού φόρεσαν μέ επίγνωση τό άσκητικό τριβώνιο, τήν «έντός ήμῶν» βασιλεία του Θεοϋ ως όντολογική πραγματικότητα, στην όποία μετέχει ύπαρξιακά όλος ό άνθρωπος ως ένιαία ψυχοσωματική ένότητα.

Νομίζουμε ότι ή συμβολή του άγιορειτικοϋ μοναχισμοϋ στην αναβάθμιση τής πνευματικής ζωής

Ο Γέροντας Ιωσήφ ό Ησυχαστής (1898-1959).

τοῦ κόσμου, ὅπως καί ἡ προσφορά του στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀνεκτίμητη· δέν μπορεῖ νά περιγραφεῖ μέ λόγια. Εἶναι μία προσφορά ἀγιότητος. Τό Ἅγιον Ὅρος δημιουργεῖ, προετοιμάζει καί ἀναδεικνύει ἀγίους, οἱ ὁποῖοι ἐπηρεάζουν ὅλη τήν Ἐκκλησία καί ἀποτελοῦν τό καύχημά της, τήν δόξα της.

Ὁ Γέροντας Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής (1898-1959) ἦταν ὁ ἀσκητής ἐκεῖνος, πού ἔζησε σέ μία περίοδο παρακμῆς τοῦ ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ καί συνέβαλε στήν πνευματική ἀνάκαμψή του. Ἀκολουθώντας καί βιώνοντας τήν ἡσυχαστική καί φιλοκαλική παράδοση ἔγινε ἀπαράμιλλος μύστης τῆς μοναστικῆς ζωῆς, πού συνίσταται στήν συνεχή παραμονή ἐν Θεῷ, στήν ἐν αἰσθήσει μέθεξη τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τόνιζε ὅτι, «ὁ ἀληθής μοναχός εἶναι προϊόν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», καί ἔλεγε· «μή λογίζεσαι ἄνθρωπος, ὅταν Χάριν δέν λάβης».

Πόθησε, “κυνήγησε”, βίωσε τήν θεία Χάρη. Ἡ ζωή του προσανατολίστηκε στήν βίωσή της. Οἱ ἐμπειρίες τῆς θείας Χάριτος τόν καταξίωσαν νά γίνει ἀπλανῆς ὁδηγός τῆς πνευματικῆς ζωῆς, μέγας διδάσκαλος τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Ἐμπλεος θείας Χάριτος μπορούσε νά τήν μεταδίδει στούς μαθητές του, στά πνευματικά του τέκνα. Ἐτσι ἀναδείχθηκε μυσταγωγός γιά αὐτούς, πού ἤθελαν νά ἀνέλθουν στίς ὑψηλές πνευματικές βαθμίδες.

Ἐρμήνευσε τό νόημα τῆς ἀληθινῆς ὑπακοῆς μέσα στόν μοναχισμό καί ἐπανατοποθέτησε τήν σχέση Γέ-

ροντος—ύποτακτικοῦ στίς αὐθεντικές Πατερικές βάσεις, κάτι πού εἶχε ἐξασθενήσει στήν ἐποχή του. Ἐπέμενε στήν ἄσκηση τῆς ἡσυχίας καί τῆς νοεράς προσευχῆς, πού χαρακτηρίζει καί πλουτίζει μέ θεῖες ἐμπειρίες τόν ἀληθινό μοναχό. Ἦταν αὐτός πού μπόρεσε καί συνδύασε στήν συνοδία του τήν ὑπακοή μέ τήν ἡσυχία καί μετέδωσε τό πνεῦμα αὐτό στούς ὑποτακτικούς του ὡς ζωηφόρα παρακαταθήκη.

Ὁ μακάριος Γέροντας ἔχοντας ἀποκτήσει βαθιά συνείδηση ὅτι τό νόημα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως εἶναι ὁ ἀγιασμός, ἡ θέωση τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ὑπάκουσε καί ἐφάρμοσε τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ «ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγώ ἅγιός εἰμι» (Α΄ Πέτ. 1,16). Ὅλη ἡ προαίρεση, ἡ ἔφεση τῆς ψυχῆς καί ἡ δραστηριότητά του στράφηκαν πρὸς τήν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ. Ἡ ζωή του ἀποτελεῖ μία ἐπαλήθευση τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο ὅτι «Ἰησοῦς Χριστός χθές καί σήμερον ὁ αὐτός καί εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13,8).

Στό πρῶτο μέρος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ παρουσιάζεται ἡ πρώτη βιογραφία τοῦ μακαρίου Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἠσυχαστοῦ ἀπό τόν ὑποτακτικό του καί Γέροντά μας Ἰωσήφ τόν Βατοπαιδινό. Αὐτή συγγράφηκε τρία μόλις ἔτη μετά ἀπό τήν κοίμηση τοῦ Γέροντος, δηλαδή τό 1962. Ἡ βιογραφία αὐτή στάλθηκε ὡς ἐπιστολιμαία βιογραφία σέ κάποιο πνευματικό τέκνο τοῦ Γέροντος, πού τόν γνώρισε κατά τά τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του καί παρακάλεσε τόν

Γέροντά μας νά τοῦ τήν γράφει γιά προσωπική του ὠφέλεια.

Μολονότι ἔχει ἐκδοθεῖ ὁ κατά πλάτος βίος τοῦ μακαρίου Γέροντος Ἰωσήφ, νομίζουμε ὅτι διατηρεῖ τό πνευματικό της ἐνδιαφέρον καί ἡ ἔκδοση τοῦ πρώτου αὐτοῦ βίου. Γιατί περιέχει ὄχι μόνον στοιχεῖα πού δέν ὑπάρχουν στόν κατά πλάτος βίο, ἀλλά καί γιατί ὁ χρόνος καί ὁ τρόπος γραφῆς ἔχουν μία ἀμεσότητα καί ζωντάνια, πού φανερώνουν φιλόκαλο δημιουργό, ἄν καί αὐτός δέν τελείωσε οὔτε τήν Β' Δημοτικοῦ.

Στό δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου παρατίθενται τά εὑρεθέντα κατάλοιπα τοῦ μακαρίου Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἠσυχαστοῦ. Πρόκειται γιά μερικές ἀνέκδοτες ἐπιστολές, πού ἀπευθύνονται πρὸς μοναχούς καί μοναχές, ἀλλά καί πρὸς λαϊκούς, φοιτητές τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στό Μπρούκλιν τῆς Βοστώνης καί πρὸς κάποιους συγγενεῖς του.

Οἱ ἐπιστολές αὐτές νομίζουμε ὅτι ἔχουν ιδιαίτερη ἀξία, ἐπειδή οἱ περισσότερες γράφτηκαν κατά τά τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του. Σέ αὐτές μπορεῖ κανεῖς νά διακρίνει τήν ἔγνοια καί τόν πόθο του, γιά νά ὀδηγήσει τά πνευματικά του τέκνα στήν ἀπόκτηση τοῦ θεουργικοῦ ἔρωτος πρὸς τόν Χριστό καί τήν Κυρία Θεοτόκο – τήν γλυκιά μας Μανούλα, ὅπως Τήν ἀποκαλοῦσε ὁ ἴδιος – διά μέσου τῆς ἀδιαλείπτου νοεράς προσευχῆς. Ἐπίσης παρέχονται πληροφορίες γιά τήν ἐπώδυνη καί μαρτυρική κατάσταση τῆς ὑγεί-

ας του κατά τούς τελευταίους ἕξι μῆνες τῆς ζωῆς του.

Τέλος στό δεύτερο μέρος δημοσιεύονται ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ ὀσιωτάτου Γέροντος, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν δοκίμια μεστά θεολογικῶν νοημάτων. Αὐτά ἀναφέρονται στήν ἔνσαρκη οἰκονομία τοῦ Θεοῦ, τόν θεῖο ἔρωτα πρός τόν Χριστό καί τήν Παναγία, τήν ματαιότητα τοῦ κόσμου, τό μυστήριο τοῦ θανάτου καί τήν ζωή τοῦ μοναχοῦ στήν ἔρημο.

Ὁ Γέροντας ἦταν ἄμοιρος κοσμικῆς μορφώσεως—ἀκόμη καί τῆς στοιχειώδους—ἀνορθόγραφος, «ἀλφαβητάριος», ὅπως ἔλεγε ὁ ἴδιος. Εἶχε ὅμως ποιητική διάθεση καί καλλιτεχνική φλέβα, πού ἐξέφραζαν τήν θεολόγο ψυχή του. Ἐπειδή εἶχε μορφωθεῖ μέσα του ὁ Χριστός, συμμόρφωνε καί συνδύαζε ὁ ἴδιος στόν γραπτό του λόγο κατά ἕναν ἰδιάζοντα ἐμπειρικό τρόπο τήν ποίηση μέ τήν θεολογία. Ἐννοεῖται βέβαια ὅτι τά κείμενα αὐτά, ὅπως καί ἡ Ἐπιστολιμαία βιογραφία, διορθώθηκαν στήν στίξη καί τήν ὀρθογραφία· ἐπίσης ἡ Ἐπιστολιμαία βιογραφία χωρίσθηκε σέ ἐνότητες.

*Ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς καί Σεβασμίας
Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου*

Ἰ. Ἰωάν. Ἰβραῖμ

*Τά κελλιά (ἐπάνω) καί τό ἐκκλησάκι τοῦ Τιμίου Προδρόμου (κάτω)
στήν Σκήτη τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ὅπου ἐγκαταβίωνε ὁ Γέροντας Ἰωσήφ.*

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΙ

ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Κωνσταντῖνος ΧΙ δ' Παλαιολόγος.
ἀπὸ κτίσεως μέχρι πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΕΝ ΟΔΗΣΣΩ.
τύποις Ε. Γ. Φεσάνκω.
1886.

Ὁ Γέροντας, καθὼς ἀναφέρει καὶ ὁ ἴδιος σὲ μία ἐπιστολή του, «ἐφείδετο χάρτου», τόση ἦταν ἡ ἀκτημοσύνη του! Θέλοντας νὰ στείλει ἓνα μῆνυμά του στὴν κατὰ σάρκα ἀδελφή του Ἐργίνα καὶ μὴ ἔχοντας χαρτί τό ἔγραψε πίσω ἀπὸ τό ἐξώφυλλο ἑνὸς τευχιδίου περὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων!

Τό κείμενο αὐτῆς τῆς ιδιότροπης ἐπιστολῆς ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἐργίνα μου, ὑπομονή καὶ ταπείνωσι.
Μόνον ἔτσι ἀνοίγει ὁ Θεός τόν ποταμόν τῆς ἀγάπης.
Μὴ στείλης ἄλλη βοήθεια, φθάνει.
Εἶδα τὰ παιδιά στόν δρόμο τοῦ Θεοῦ· εἶναι στὴν προ-
σευχή».

ἔργα μου ἰσομαχῆν

καὶ τὰ δίνουσι

μοῖον ἔτι ἀχίβ. ὁ θεός

τοῦ ἔργου μου τις αὐτῶν

ἔργα μου ἐστὶν ἔργα

ἴδου τὰ

ἔργα

ἔργα μου ἐστὶν ἔργα τοῦ
θεοῦ καὶ ἔργα ἔργα

Ἐπιστολή 17

Πρός Μοναχή Βρυαίνη,
Ἱερά Μονή Ἀγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης,
Καλογραιῶν Καλαμάτας.

Ἄγιον Ὄρος, τῆ 15/3/1959.

Τέκνον μου ἀγαπητόν καί εὐλογημένον,
Βρυαίνη, σπλάγχνα μου θεῖα καί ἱερά,
εὐχομαι νά εἶσαι καλά.

Ἔλαβον τήν ἐπιστολήν σου καί εἶδον καί ἐχάρην
ὅπου εὐχέσαι νά γίνω καλά.

Παιδάκι μου μικρότερο, μέ ἐπεσκέφθη ὁ καλός
μας Θεός –διότι μέ ἀγαπάει– μέ μίαν πολύ βαρεῖαν
ἀσθένειαν, βρογχο-υπερ-πνευμονίαν. Μέ ξενο-
κτοῦσαν ὅτι θά ἔφευγα, ἔκλαιγαν τά παιδάκια μου,
ἀλλά δέν ἦλθεν ἡ ὥρα. Ἐκατόν εἴκοσι ἐνέσεις μοῦ
ἔκαμαν. Τέλος πάλιν ἐγύρισα. Ἔχω φοβερά δύσ-
πνοια, ὅπου ἄν μία μέρα δέν πάρω φάρμακο νά πέ-
ση, κινδυνεύω νά σκάσω.

Τώρα εἴμεθα καλύτερα καί ἐπιάσαμε πάλιν νά
γράφωμε εἰς τούς ἀδελφούς. Λοιπόν, εἶδες ὅτι ἡ Χά-
ρις ἀρχίζει νά σέ ἐπισκέπτεται, καί ὅσον δύνασαι
βιάζου νά λές τήν εὐχήν, καί θά ἰδῆς ὅτι πολλή ὠφέ-
λεια θά σοῦ γίνη εἰς τήν ψυχήν σου.

Ἡ δύναμις ὅλη τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ προσευχή. Καί καθώς τό σῶμα ἐνδυναμώνει μέ τάς τροφάς καί τά διάφορα καρυκεύματα ὅπου τοῦ κάμνομε, ἔτσι καί ἡ ψυχή μας θέλει πρῶτον τήν εὐχή, ἀνάγνωσιν, λόγον προφορικόν, παράδειγμα νά βλέπη, καί ἔτσι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξυπνάει. Διότι, ἂν τήν ἀφήσης, κοιμᾶται, τήν κυριεύει ἡ λήθη, ἡ ἀναισθησία· θέλει ξανέμισμα, ὅπως κάνομεν, ὅταν φυσᾶμε νά ἀνάψωμεν τήν φωτιά. Τά παραδείγματα εἶναι τά φυσήματα, ὅπου πέφτει ἡ στάκτη πού εἶναι ἡ λήθη, καί ἀνάβουν τά κάρβουνα ὅπου γεννοῦν τήν θερμότητα. Ἐτσι φεύγει ἡ ἀναισθησία, ὅπου γεννάει τήν πλάνη καί νομίζει ὁ ἄνθρωπος ὅτι εἶναι καλά, χωρίς νά εἶναι καλά.

Λοιπόν ἐσύ, μικρό μου παιδάκι, τώρα ὅπου ἔχεις καιρόν, κλάψε διά νά χαρῆς, πένθησε, φώναξε, ἀγκάλιαζε τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ὅπως ἀγκαλιάζεις τήν μανούλα σου, καί ὡσάν μικρό φώναζέ την Μάνα, Μανούλα μου, βοήθησέ με, δός μου ὅτι γνωρίζεις ὠφέλιμο διά τήν ψυχή μου. Καί λέγε της πολλά λόγια καί θά ἐξαντλῆς Χάριν παρήγορον κάθε φορά ὅπου θά τήν παρακαλῆς· θά ἀποκτήσης ἀγάπην.

Αὐτή θά σοῦ χαρίσῃ καί τήν εὐχήν, αὐτή θά ἀνάψῃ φλόγα καί ἔρωτα εἰς τόν Χριστόν, διότι μεσιτεύει εἰς τόν Υἱόν της, καί ὅλας τάς αἰτήσεις της τῆς κάμνει, διότι εἶναι Μανούλα Του καί δέν τῆς χαλάει τό θέλημα. Λοιπόν, ὅ,τι θέλεις, ἀπ' αὐτήν νά ζητᾶς, ὡσάν μικρό παιδάκι ὅπου ζητάει ἀπ' τήν μάνα του

καί κυλίεται στά φουστάνια της, τήν φιλάει, τήν
ἀγκαλιάζει, τήν γεμίζει δάκρυα.

Κάνε αὐτό ὅπως σοῦ γράφω, καί ἐντός ὀλίγου θά
ἰδῆς πόσην ἀγάπη θά εὔρης ἀπό τήν γλυκειά μας
Μανούλα. Μέ πολλήν ἀπλότητα νά πορεύεσαι, διά
νά βρῆς ψυχῆς καθαρότητα· ἡ ἀπλότης εἶναι τῆς
ψυχῆς εὐτυχία μεγάλη. Διάβασε τῆς Παναγίας τά
θαύματα εἰς τήν Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία, διά νά σοῦ
γίνη ἀγάπη, ὅτι κεφάλαιον πάντων ἡ ἀγάπη. Καί
ἐγώ, ἀφοῦ πάλιν γύρισα, σέ προσεύχομαι νά σέ δυ-
ναμώση ὁ Κύριος καί ἡ Παναγία.

Διατελῶ εὐχόμενος.

Γεροντάκος Ἰωσήφ.

Ἐπιστολή 18

Πρός Μοναχή Βρυαίνη,
Ἱερά Μονή Ἀγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης,
Καλογραιῶν Καλαμάτας.

Ἄγιον Ὄρος, τῆ 9/4/1959.

Τό ἀγαπητό μου παιδάκι, τό εὐλογημένον,
Βρυαίνη, σπλάγχνα μου θεῖα καί ἱερά,
εὐχομαι νά εἶσαι καλά.

Ἔλαβον τήν ἐπιστολήν σου καί εἶδον τά ἐν αὐτῇ
καί ἐχάρην διά τήν υἰεῖαν σου.

Ὁ Θεός, παιδί μου, εἶναι ἀγάπη. Καί ἀπό ἀγάπη
κινούμενος, θέλων νά μεταδώσῃ τόν πλοῦτον τῆς
πολλῆς Του ἀγάπης, τά πάντα ἐδημιούργησεν. Ὁ
Θεός δέν εἶχεν, μήτε ἔχει ἀνάγκην ἀπό τόν ἄνθρω-
πον· εἶναι αὐτοδόξαστος, εἶναι ὅλος ἀγάπη. Δι' αὐτό
καί ἄλλο δέν ζήτησε ἀπ' τόν ἄνθρωπον, εἰ μή τήν
ἀγάπην. «Ἀγαπήσεις, λέγει, Κύριον τόν Θεόν σου ἐξ
ὅλης τῆς καρδίας σου, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἐξ ὅλης
τῆς διανοίας σου καί ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου»¹.

Βλέπεις δηλαδή· ὅλη ἡ ἔφεσις τῆς ψυχῆς σου νά
στρέψῃ εἰς Αὐτόν, νά μὴν μοιραστῇ ἡ ἀγάπη σου σέ

1. Μάρ. 12,30.

γονεῖς, σέ τέκνα, σέ ὕλην τινά, ἀλλά ὅλη ἐξ ὀλοκλήρου νά στρέψης εἰς Αὐτόν καί νά φωνάζης:

«Ἰησοῦ μου, ἡ γλυκεῖα πνοή μου, τό φῶς τῆς ζωῆς μου, ἡ μόνη ἀγάπη μου, ἡ μόνη λατρεία μου, σέ λατρεύω, ἀγάπησόν με, δεῖξόν μοι τόν ἔρωτα τῆς ἀγάπης σου, νά σοῦ ἀποδώσω τά σά ἐκ τῶν σῶν. Μητέρα γλυκειά τοῦ Χριστοῦ καί ἰδική μου, ὀδηγήσόν με πρός τόν Υἱόν σου, ὅπου ἐγέννησας καί βαστάζεις, ὅπου βαστάζει τά πάντα».

Τοιαῦτα λέγων καί πολλά ἄλλα, ὅπου κινουῖν τήν ἀγάπην, εἶναι ἀδύνατον ἐντός ὀλίγου νά μὴν γευθῆς τοῦ Χριστοῦ τήν ἀγάπην, ὅπου τά ἐντός σου, ἡ καρδιά σου θά φτερουγίζῃ, φλεγομένη ἀπ' τοῦ Χριστοῦ τήν θερμὴν ἀγάπην.

Τότε ἀνοιχθήσονται σου οἱ ὀφθαλμοί τῆς ψυχῆς καί θά φύγῃ ἡ ζάλη τῶν παθῶν σου. Ἀλλά καί πάλιν δέν θά παύσουν οἱ πειρασμοί καί οἱ συνεχεῖς θλίψεις.

Διότι, μόλις ἡ Χάρις ὑποχωρεῖ πρός δοκιμασίαν, τά πάθη ἀρχίζουν καί οἱ πειρασμοί. Ἀλλά πάλιν βία, πάλιν ἀρχή, πάλιν φωνάζεις, «σῶσόν με, Κύριε», πάλιν τήν γλυκειά μας Μανούλα, πάλιν κυλίου στόν κόλπον της ὡσάν βρέφος ψελίζον. Καί οὕτως ὀλίγον ὀλίγον θά φωτισθῆς.

Βιάζου, μὴν ξεχνᾶς τήν εὐχήν, διότι σοῦ βοηθεῖ πολὺ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ. Δέν σέ κατάλαβα, τί ἐννοεῖς ἐγκατάλειψιν τῆς ἡγουμένης.

Λοιπόν σέ εὔχομαι καλό Πάσχα καί τό γραμματάκι μου νά σοῦ γίνη πνευματικόν Πάσχα. Καί ἐγώ δέν εἶμαι τελείως καλά, ἀλλά μέ τήν Χάριν τῆς Παναγίας καί μέ τό φάρμακον στέκω.

Σᾶς εὔχομαι ταπεινῶς.

Γεροντάκος Ἰωσήφ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ..... 9

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εἰσαγωγικά..... 15
2. Τό καθημερινόν μοναστικόν πρόγραμμα τῆς συνο-
δίας..... 21
3. Ἡ ἡσυχαστική ζωή..... 24
4. Ἡ νεανική ἡλικία καί ἡ ἀποταγή τοῦ μακαρίου
Γέροντος..... 29
5. Ἡ πρώτη ἐπίσκεψις τῆς θείας Χάριτος..... 32
6. Ἡ γνωριμία του μέ τόν πατέρα Ἀρσένιον καί ἡ
ὑποταγή τους εἰς τόν Γέροντα Ἐφραίμ..... 36
7. Ἐγκαταβίωσις εἰς τήν ἐρημικήν Σκήτην τοῦ Ἁγίου
Βασιλείου..... 42
8. Ὁ πόλεμος τῆς πορνείας καί τό χάρισμα τῆς
ἀγνότητος..... 46
9. Ὁ παπα-Δανιήλ, ἡσυχαστής καί πνευματικός..... 50
10. Θείας Χάριτος ἐμπειρίες..... 51
11. Κοινωνία τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων ὑπό ἀγγέ-
λου..... 63
12. Ἀσκητικά παλαίσματα εἰς τόν Ἄθωνα..... 64
13. Ἡ αὐταπάρνησις καί ἡ φιλοπονία ὡς μέσα συ-
ντηρήσεως τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ..... 70
14. Ἡ ἐπίγνωσις τοῦ θείου θελήματος..... 75

15. Οἱ ὄροι τῆς χρείας εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν..... 80
16. Μετάβασις εἰς τὰ σπήλαια τῆς Μικρᾶς Ἀγίας Ἄννης..... 83
17. «Πήγαινε καὶ ἀπόψε θά σοῦ στείλω ἓνα “δεματάκι” καί θά ἰδῆς τί γλυκύς πού εἶναι ὁ Ἰησοῦς μας»..... 93
18. Ἡ οἰκονομία εἰς τὰ ὑλικά ἀγαθά, ἡ ἀσκησις τῆς ἀγρυπνίας..... 97
19. Ἡ ἀμέλεια, ὁ φοβερώτερος κίνδυνος διά τόν μοναχόν..... 101
20. Ὁ ἀληθής μοναχισμός..... 105
21. Τά ἐνεργήματα καί ἡ παιδευτικὴ πρόνοια τῆς θείας Χάριτος..... 113
22. Ἡ φυλακὴ τῶν αἰσθήσεων καί οἱ καρποὶ τῆς νήψεως..... 117
23. Μετάβασις εἰς τὴν Νέαν Σκήτην καί τό ὀσιακόν τέλος..... 124

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

- Ἐπιστολή 1. Πρὸς Ἰωάννη, φοιτητὴ Θεολογικῆς Σχολῆς Τιμίου Σταυροῦ, Μπρούκλιν Βοστώνης..... 139
- Ἐπιστολή 2. Πρὸς Φώτιο, φοιτητὴ Θεολογικῆς Σχολῆς Τιμίου Σταυροῦ, Μπρούκλιν Βοστώνης..... 141
- Ἐπιστολή 3. Πρὸς Δόκιμη Μοναχὴ Αἰκατερίνα..... 143
- Ἐπιστολή 4. Πρὸς Δόκιμη Μοναχὴ Ναυσικᾶ..... 145
- Ἐπιστολή 5. Πρὸς Ἰωάννη, τόν πατέρα τῆς Αἰκατερίνας καί τῆς Ναυσικᾶς..... 146

- Ἐπιστολή 6. Πρὸς Ἐργίνα, τὴν κατὰ σάρκα καὶ ἀγαπημένη του ἀδελφῆ..... 147
- Ἐπιστολή 7. Πρὸς Ἐργίνα, τὴν ἀδελφῆ του (ἀπόσπασμα)..... 157
- Ἐπιστολή 8. Πρὸς Ἐργίνα, τὴν ἀδελφῆ του (ἀπόσπασμα)..... 159
- Ἐπιστολή 9. Πρὸς Διονύσιο Μπατιστάτο, τὸν ἀνηψιό του, υἱό τῆς ἀδελφῆς του Ἐργίνας (ἀπόσπασμα)..... 160
- Ἐπιστολή 10. Πρὸς Διονύσιο Μπατιστάτο, τὸν ἀνηψιό του (ἀπόσπασμα)..... 162
- Ἐπιστολή 11. Πρὸς Μοναχὴ Βρυαῖνη, τὴν ἀνηψιά του, κόρη τῆς ἀδελφῆς του Ἐργίνας (ἀπόσπασμα)..... 163
- Ἐπιστολή 12. Πρὸς Μοναχὴ Βρυαῖνη, τὴν ἀνηψιά του... 167
- Ἐπιστολή 13. Πρὸς Μοναχὴ Βρυαῖνη, τὴν ἀνηψιά του (ἀπόσπασμα)..... 169
- Ἐπιστολή 14. Πρὸς Μοναχὴ Θεοδοσία..... 174
- Ἐπιστολή 15. Πρὸς Μοναχὴ Εὐπραξία..... 176
- Ἐπιστολή 16. Πρὸς Μοναχὴ Μαγδαληνή..... 178
- Ἐπιστολή 17. Πρὸς Μοναχὴ Βρυαῖνη, Ἱερά Μονὴ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, Καλογραιῶν Καλαμάτας..... 182
- Ἐπιστολή 18. Πρὸς Μοναχὴ Βρυαῖνη, Ἱερά Μονὴ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, Καλογραιῶν Καλαμάτας..... 185
- Ἐπιστολή 19. Πρὸς Μοναχὴ Βρυαῖνη, Ἱερά Μονὴ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, Καλογραιῶν Καλαμάτας..... 188

Ἐπιστολή 20. Πρὸς Μοναχὸ Παντελεήμονα.....	191
Ἐπιστολή 21. Πρὸς Μοναχὸ Παντελεήμονα.....	194
Ἐπιστολή 22. Πρὸς Μοναχὸ Παντελεήμονα.....	197
Ἐπιστολή 23. Πρὸς Μοναχὸ Παντελεήμονα.....	201
Ἐπιστολή 24. Πρὸς Μοναχὸ Παντελεήμονα.....	206
Ἐπιστολή 25. Πρὸς Μοναχὸ Παντελεήμονα.....	208
Ἐπιστολή 26. Πρὸς Μοναχὸ Παντελεήμονα.....	211
Ἐπιστολή 27. Πρὸς παπα-Ἐφραίμ Κατουνακιώτη....	214
Ἐπιστολή 28. Πρὸς ἀνώνυμη Μοναχή.....	216

ΕΜΜΕΤΡΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1. <Ἵποσχέσεις τῆς Παναγίας πρὸς τοὺς Ἄγιορεῖτες>...	221
2. <Περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου>...	224
3. Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἔρημον.....	235
4. Περὶ τῆς τοῦ κόσμου ματαιότητος.....	237
5. Περὶ θανάτου.....	243
6. Ἐρωτικά πρὸς τὸν Ἰησοῦν.....	247
7. Εἰς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον.....	252
8. <Περὶ Ἀγάπης>.....	258
9. <Τὸ ὄνομά μου>.....	260